

PAULI IHAMÄEN VIRO-KERÄILYSTÄ

TAVASTFORUM

FORSSAN, HYVINKÄÄN, HÄMEENLINNAN, JANAKKALAN, RIIHIMÄEN, TOIJALAN JA VALKEAKOSKEN
POSTIMERKKIKERHOJEN TIEDOTUSLEHTI 3/2021, NRO 39

KERHOJEMME KERÄÄJIÄ – ANTTI HEINONSALO HÄMEENLINNAN POSTIHISTORIAA 1550–1859

VANHOJA POSTIKORTTEJA JA KUVIA HÄMEENLINNAN ASEMASTA

Tavastforum-postimerkkikerhot

Postimerkkikerhot ovat olleet pakollisella tauolla koronatilanteen takia, nyt näyttää, että päästään taas normaalimpaan aikaan. Kannattaa tarkistaa vaikka netistä, toteutuvatko kokoontumiset.

Hämeenlinnan Postimerkkikerho ry

Kokoukset ovat parittomien viikkojen tiistait, Luther-talolla, Lukiokatu 1, Hämeenlinna. Ovet avataan noin kello 16.30 vaihtoa ja kahvia varten. Huutokauppa-kohteiden kierrättäminen kello 17.30 alkaen. Varsinainen kokous alkaa kello 18.
Syyskausi 2021 17.8., 31.8., 14.9., 28.9., 12.10., 26.10., 9.11., 23.11. ja 7.12.

Forssan Filatelistikerho ry

Kokoukset parittomien viikkojen keskiviikot Tölön liikekeskuksen kerhohuoneella Lehmuskatu 1, Forssa, kello 18–21.
Syyskausi 2021 18.8., 1.9., 15.9., 29.9., 13.10., 27.10., 10.11., 24.11. ja 8.12.

Hyvinkään Postimerkkikerho ry

Kokoukset parillisten viikkojen keskiviikot kello 18, ovet avataan kello 17 kahvin ja merkkien vaihdon ja myynnin merkeissä. Kerhoiltojen ohjelma löytyy kerhon Internet-sivuilta. Paikka Kaupungintalon kellari vanhalla villatehtaalla Kankurinkatu 6, sisäänkäynti kaupungintalon portaiden oikealla puolella olevasta portaikosta.
Syyskausi 2021 25.8., 8.9., 22.9., 6.10., 20.10., 3.11., 17.11., 1.12. ja 15.12.

Janakkalan Postimerkkikerho ry

Kerho on tauolla varsinaisen toiminnan osalta toistaiseksi.
Kokouksista, tapahtumista, ynnä muusta ilmoitetaan jäsenille viestinä erikseen.

Riihimäen Postimerkkeilijät ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen tiistait kello 18, ovet aukeavat kello 17, kokouspaikka Riihimäen työväenyhdistyksen talossa, Hämeenkatu 48–50.
Syyskausi 2021 24.8., 7.9., 21.9., 5.10., 19.10., 2.11., 16.11., 30.11. ja 14.12.
Parittomien viikkojen maanantaisin on kokoelmanrakentamisilta vanhalla kerholla noin kello 17 alkaen.

Toijalan Postimerkkeilijät ry

Syyskausi 2021 syys-joulukuun ensimmäisenä arkimaanantaina kello 18 Senioritalon tuvassa, Kirkkotori 6 Toijalan torin varrella.

Valkeakosken Filatelistit ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen torstait kello 18 alkaen. Paikka Ulvajankadun kerhomaja, Kerhomajankatu 1, Valkeakoski, jokaisessa kokouksessa esitelmä filatelistisistä aiheista.
Syyskausi 2021 9.9., 23.9., 7.10., 21.10., 4.11., 18.11., 2.12. ja 16.12.

Tavastforum-lehti postitetaan näiden kerhojen jäsenille jäsenetuna.

Kerhojen nettisivut löytyvät Filatelistiliiton sivujen kautta www.filatelisti.fi

Europa-merkkejä

EUROPA-merkkien aiheena on tänä vuonna uhanalaiset lajit, ohessa kolme merkkiä malliksi: Itävallan susi, Viron harjalintu ja Krotian (Hrvatska) ilves.

Eteenpäin tässä mennään!

Kuuma kesä näyttää olevan takanapäin. Päivät kohti syksyn toimikautta hupenevat nopeasti. Ilmassa leijuu edelleen monia arvaamattomia ja muuttuvia tekijöitä, joiden vaikutusta kokoontumisrajoituksiin ei vielä tiedetä. Oletettavaa kuitenkin on, että toimintaa voitaisiin joillakin ehdoilla vähitellen käynnistää.

Tämän kummallisen ja pitkittyvän epidemian keskellä on hiljalleen alettu tehdä myös suunnitelmia tuleville vuosille. Hämeenlinnan Postimerkkikerho on alkanut valmistella kansallista TAVASTEX-22 -näyttelyä. Näyttelytoimikunnan kokoaminen vaikutti alkuun todella hankalalta. Kun puheenjohtajakysymys onnistuttiin ratkaisemaan, asiat alkoivat edetä rivakasti. Toimikuntaa luotsaa **Lauri Poropudas** ja ryhmä on kokoontunut kesän aikana moneen kertaan ja näyttelyn peruslinjat on luotu.

Tämän lehden keskiaukeamalta löytyvät ensimmäiset viralliset tiedot näyttelystä. Kerhon nettisivuilla on jo linkki näyttelyn infisivuille. Sieltä löytyy aikanaan kaikki tarpeellinen tieto näyttelyyn osallistujille – sekä kokoelmia rakentaville että katsojille.

Tässä yhteydessä on todettava, että tämän numeron sivu- ja painosmäärä ovat normaalia suuremmat. Lehteä jaetaan SAVOFILA 2021 -näyttelyssä Kuopiossa tässä kuussa. Hämeenlinnan Postimerkkikerho maksaa ylimääräisten sivujen ja lisäpainoksen kustannukset. Tulevan näyttelyn varjolla yritetään hankkia lehteen myös mainoksia, joiden tuotto normaaliin tapaan vähentää yhteisten julkaisukustannustemme pottia.

Olisiko nyt aika tehdä ensimmäinen näyttelykokoelma, vaikka vapaaseen luokkaan, jossa voi esitellä melkein mitä vain keräilyään?

Tilannehan on se, että vuonna 2023 kokoelmiaan voi edelleen esitellä kantahämäläisessä näyttelyssä. Riihimäen Postimerkkeilijät ottavat silloin vastuulleen kansallisen näyttelyn järjestämisen. Tästä voimme lukea lisää, kun kansallisen RiiHeX 2023 -näyttelyn valmistelut siellä etenevät.

On hienoa, että kerhoissamme jaksetaan nähdä vaivaa kansallisten näyttelyiden turvaamiseksi. Siksi lehden takasivukin tässä numerossa on omanlaisensa.

Lauantaiaamuna 10.7. kuoli Valkeakosken sairaalassa **Pauli Karjalainen** pitkällisen sairauden uuvuttamana. Hänet siunattiin Sääksmäen kirkossa lauantaina 31.7. Tehdessäni Paulista ja Outista viime kesänä juttua *Tavastforumiin* oli Pauli jo hyvin väsynyt ja huonossa kunnossa, mutta jaksoi kuitenkin vielä haastattelun.

Artikkeli ilmestyi *Tavastforumissa* 3/2020. Se kertoo Paulin ja Outin elämästä enemmän kuin muutamat muistosat. Toivotamme Outille ja lapsille voimia ja jaksamista!

Timo Lilja

TAVASTFORUM NUMERO 3/2021, KYMMENES VUOSIKERTA. ILMESTYY 4 KERTAA VUODESSA

JULKAISIJAT: Hämeenlinnan Postimerkkikerho, Forssan Filatelistikerho, Hyvinkään Postimerkkikerho, Janakkalan Postimerkkikerho, Riihimäen Postimerkkeilijät, Toijalan Postimerkkeilijät ja Valkeakosken Filatelistit. Tavastforum-lehti postitetaan julkaisijakerhojen jäsenille jäsenetuna.

Toimituskunta

Timo Lilja timo.lilja@pp.inet.fi päätoimittaja

Heikki Heino, puh. 040 779 8416

Pauli Ihamäki, pauli.j.ihamaki@gmail.com

Tuomo Riekkinen, tuomo.riekkinen@pp.inet.fi

Reijo Myller, reijo.myller47@gmail.com

Matti Parkkonen, matti.parkkonen@pp2.inet.fi

Lauri Poropudas, lauri.poropudas@pp.inet.fi

Kari Tapola, kari.tapola@gmail.com

Seppo Tossavainen, seppo.tossavainen@pp.inet.fi

Asko Tyvelä, tyvela@kolumbus.fi

Aineistopäivät numero 4/2021 viimeistään **22.11.2021**.

Lehti ilmestyy vuosittain neljänä numerona: helmi-, touko-, elo- ja joulukuussa.

Painopaikka Hämeenlinnan OffsetKolmio Oy

Taitto Lauri Poropudas lauri.poropudas@pp.inet.fi

Osoitteenmuutokset: Varstatie 28, 13500 Hämeenlinna tai jukka.koljonen@kolumbus.fi

Toimituksella on oikeus toimittaa ja muuttaa kaikkea sille jätettyä aineistoa.

ISSN-L 2242-7759 ISSN 2242-7759

Ilmoitushinnat: takakansi 200 €; sisäkannet 1/1 sivu 160 €, ½ sivua 90 €; muut 1/1 sivu 120 €, ½ sivua 60 €

Kerhojemme kerääjiä –Antti Heinonsalo

Hyvinkään Postimerkkikerhon varapuheenjohtaja **Antti Heinonsalon** haastattelu tätä esittelyä varten jouduttiin koronarajoitusten takia tekemään puhelimitse, mutta alkäämme antako sen häiritä tutustumista Anttiin. Antti on pitkään toiminut Hyvinkään kerhon hallituksessa ja hänellä on monta filateelistaa rautaa ”tulessa”, mutta aloitetaan alusta.

Antin vanhemmat asuivat 1960-luvun alussa Hongkongissa, missä Antin isä oli paperiteollisuuden myyntitöissä ja Antti siten aloitti elämänsä tuosta vilkkaasta kaupungista. Ehkä tuolla kaupungilla ja sen sykkeellä oli vaikutus myös Antin tuleville urille ja työlle. Hongkongista paluu Suomeen tosin tapahtui alle kaksivuotiaana ja Helsingin kautta, missä Antti aloitti koulunkäynnin Vuosaaren koulussa. Ensimmäisen luokan Antti kävi Vuosaaressa ja sitten vuonna 1970 perhe muutti Hyvinkäälle.

Antti palasi sitten vielä myöhemmin opiskeluaikoina muutamiksi vuosiksi Helsinkiin. Ensin Antti aloitti opiskelut teknisessä korkeakoulussa, mutta jo ensimmäisen vuoden jälkeen ala tuntui vääraltä ja Antti pyrki kauppa- ja korkeakouluun. Välissä käydyn armeijan jälkeen Antin 21-vuotiaana perustama yritys houkutteli ja vei aikaa koko ajan enemmän. Yrityksen pyörittämiseen kauppa- ja korkeakoulun opinnot tuntuivat soveltuvan paremmin, mutta yrityksen pyörittäminen imi Antin kuitenkin jo reilusti ennen maisteriksi valmistumista päätoimisesti yrittäjyyteen. Akateemiset meriitit jäivät siten kuuden ällän ylioppilastodistukseen.

Edelleen Antti toimii yrittäjänä laadukkaiden hifi-laitteiden maahan-tuojana ja myyjänä, 40 vuotta yrittäjänä täytyy kolme vuoden kuluttua. Antti veisteleekin, että hän ei ole koskaan ollut missään töissä... jos kesätöitä ei lasketa.

Ensimmäiset kosketukset posti-

Minulla on onnekaasti aika hulpeaa ”harrastetila”: ei voi ehkä miesluolaksi sanoa, kun on vintillä. Minulla on noin 50 neliön vinttitila käytännössä harrastekäytössä. Tuo työpöytäkompleksi on takaisinällä ja tuossa työtuolilla istuessa näkymä eteenpäin näytön yli on aika lailla tuon alemman kuvan mukainen. Siitä selviää toinen harrastus: vinyylilevyjen keräily ja kuuntelu.

merkkeihin Antti sai isoisänsä **Vilho Heinonsalon** kautta. Vilho toimi liikennepäällikkönä Hyvinkää–Karkkila-rautatiettyhtiössä ja Vilho oli myös perustamassa Hyvinkään Postimerkkikerhoa vuonna 1967. Vilho oli aktiivinen postimerkkeilijä ja pyrki innostamaan jälkikasvua antamalla ylimääräisiä merkkejä Antille, hänen sisaruksilleen ja serkuille.

Antti muistaa, miten hän itse teki ensimmäisen postimerkkikansionsa ja jossa kaikki merkit olivat edullisia isoisältä saatuja. Tuohon aikaan 1970-luvun alussa oli vielä melko tavallista, että pojat keräsivät postimerkkejä. Antti oli kansakoulussa samalla luokalla kuin muun muassa **Marko Haavisto**, joka on myös Hyvinkään kerhon jäseniä. Antti lähti vaihto-

Hango-Hyvinge-radan kokoelmasta: radan alussa käyttöön tulleiden amerikkalaisten veturien mainoskortti. Kortin takana teksti, jonka mukaan se on saatu edustajalta maaliskuussa 1870!

Kortti Hyvinkää-kokoelmasta, tämä ja vastaavat hienot kortit käyvät sekä korttikokoelmaan, että kotiseutukokoelmaan, jonka pyrin rakentamaan "avoimen luokan" tyyliin eli tulee muutakin mukaan kuin vain filatelisiä kohteita.

oppilaaksi USA:han 16-vuotiaana ja lähtiessään otti mukaan suomalaisia postimerkkejä, ajatuksena käyttää niitä rekvisiittana, kun piti esitellä Suomea ison veden takana.

Kuten tavallista, nuoren miehen mielenkiinnon kohteet, opiskelu ja perheen perustaminen sai postimerkkeilyn jäämään taka-alalle, kun 1990-luvulla perheeseen syntyi kolme tyttöä. Vuoden 1999 jouluna Antti oli perheineen vanhempiensa luona ja pois lähdön aikaan isä sanoi Antille, odotas vähän. Antin isä meni käymään ulla kolla ja toi Antille ison pahvilaatikon sanoen "näitä taitaa olla sinun". Laatikossa oli postimerkkikansioita. Kun Antti alkoi kotona tarkemmin tutkimaan laatikon sisältöä, heräsi uudestaan kiinnostus postimerkkeilyyn.

Seuraavana vuonna Antti tuli mukaan Hyvinkään kerhon toimintaan.

Vuonna 2000 kerho kokoontui Hyvinkään taidemuseon tiloissa ja Antti muistaa, miten kerholaiset istuivat yhden ison pöydän ääressä. Taidemuseolta kerhon kokoontumispaikka siirtyi muutaman mutkan kautta Rinteentalolle, jossa kerhon toiminta sai uutta potkua. Jäsenmäärä alkoi kasvaa ja pikkuhiljaa Rinteentalon tilat kävivät ahtaaksi. Onneksi Hyvinkään kaupunki oli hankkinut Villatehtaan omistukseensa ja antoi sieltä suuremmat tilat yhdistysten käyttöön.

Aika nopeasti Antti tuli mukaan kerhon hallitukseen, vuodesta 2006 vuoteen 2013 Antti toimi kerhon rahastonhoitajana. Sen jälkeen Antti on toiminut kerhon varapuheenjohtajana.

Harvinainen Tammisaaren asemaleiman ensimmäinen versio, jossa nimi on vielä "Eknäs", myöhemmin tietysti "Ekenäs".

Jana. Antti on liittynyt myös Riihimäen kerhoon, Suomen Filatelistisearaan ja Postihistorialliseen yhdistykseen. Viimeksi mainitun kokouksissa Antti ei ole päässyt ollenkaan käymään, koska korona tuli aika lailla heti liittymisen jälkeen.

Katsaus Antin kokoelmiin

2000-luvun alusta lähtien Antti suunnitteli, että hän tekisi näyttelykokoelman M-63 merkeistä. Kyseisen merkkimallin valinnassa yhtenä kimmokkeena oli Antin syntymävuosi sekä materiaalin kohtuullinen hintataso. Aloittelevan filatelistin on vaikea nähdä itseään tekemässä koko-

Esimerkkejä Suomi-kokoelmasta. Lape no. 306, Sibelius vuodelta 1945. Halpa ja tavallinen merkki, mutta siitäkin on tullut materiaalia kahden sivun verran.

elmaa klassisesta materiaalista: rahat ja ennen kaikkia tieto-taito loppuivat.

M63-materiaalia on vuosien saatossa kerääntynyt runsaasti, nyt hänen tavoitteenaan on täydet kahdeksan kehystä. Kokoelmaa montteeratessa Antti kuitenkin huomasi, että vaikka materiaalia tuntuu olevan paljon, silti vielä paljon puuttuukin. Sommitteluvaihe onkin sen takia kestänyt ajattelua pidempään.

Tämä kokemus tuli Antille jo muutamana vuosi sitten. Oppina oli se, että kokoelman materiaali ei siunaannukaan niin helpolla ja nopeasti. Tästä syntyi ajatus, että ehkä voisi alkaa varautua eläkepäivien ajankuluun laittamalla pikku hiljaa sivuun jo muidenkin kokoelmaideoiden materiaalia.

Koko ajan Antilla rakentuu muun ohessa myös normaali Suomi-kokoelma. Perusrunkona on vanhat kunnon Norma-kansiot, mutta myös itse montteeratut sivut. Niitä syntyy merkkijulkaisu kerrallaan, kun sopiva materiaali

on kasassa. Tästä epäsuorana seurauksena tuli uudelle kokoelmalle pohja.

M-30 postitaksat -kokoelman alku tuli siitä, että Antti alkoi hankkia jokaisesta M30-merkistä mielenkiintoisen lähetyksen Suomi-kokoelmaa varten ja homma lähti sanonnan mukaisesti "lapasesta": nyt malli M-30:n materiaalia on kertynyt jo runsaasti. M30 on postitaksoiltaan paljon rikkaampi ja vaihtelevampi kuin M63, siksi taksakokoelman kasaaminen siitä tuntuu mielekkäältä ja kiinnostavalta. Toki näyttelykokoelmaa ajatellen haasteena on monet muut laadukkaat kokoelmat tältä alueelta.

Noihin aikoihin Antille tuli mahdollisuus kokonaan uusille keräilyalueille. Kotiseutufilatelista ja Hyvinkään postihistoriasta tuli uusi kiinnostuksen kohde, kun Antti hankki aiheesta **Pertti Stenin** kansioita kerhohuutokaupoista. Pertti oli tutkinut postileimoja ja hän oli tehnyt myös mittavan työn Hyvinkää-korttien saralla.

Isoisän ura Hyvinkää-Karkkila-rautateillä innosti myös ja kun Antille tuli mahdollisuus hankkia merkittävä erä materiaalia tuolta Hyvinkää-keräilyn osa-alueelta, ei sitä kauan tarvinnut miettiä. Kyseinen rautatie kuljetti myös postia ja Hyvinkään sekä Karkkilan välillä oli useita seisakkeita, joista monella oli omat postileimat.

Rautateihin liittyvä kotiseutuinnotus kattaa luonnollisesti myös Hangö-Hyvinge-rautatien ja vähän myöhemmin, sattuman kautta, kuvaan tuli myös Karjalan rataan liittyvä aineisto. Karjalan rata Viipuri-Joensuu-välillä oli noin 300 kilometriä, tuolle välille mahtui kuitenkin noin 60 postipysäkkiä eli niitä oli noin 5 kilometrin välein. Antilla keräily kohdistuu aikaan ennen vuotta 1917 ja materiaalia onkin laajalti ja kokoelma on hyvällä mallilla. Junassa leimattuja kohteita vähän vielä kuulemma saisi olla enemmän.

Innotus uusille keräilyalueille ei

Hyvinkään kerhon kevään havaintoja

Hyvinkään Postimerkkikerhon kevään 2021 kokoukset hoidettiin kokonaisuudessaan Teams-etäkokouksina. Vaikka kaikki kerhon jäsenet eivät mukaan päässeet, kokouksiin osallistui kuitenkin runsaasti jäseniä ja erittäin positiivista oli monien muiden kerhojen jäsenten saaminen mukaan kuulolle.

Vaikka kokoukset olivat etänä, jäsenet tekivät runsaasti uusia havaintoja ja esille tuli myös monille uusia asioita filatelian saralla. Tässä muutamia esimerkkejä, mitä on löydetty.

Mitä postimerkkien taustasta löytyy? Liiman lisäksi postimerkkien taustasta voi löytää erikoisuuksia. **Mika Nybergin** ystävä **Marko Lehto** löysi keväällä mitä ilmeisemmin masserästä Adolfin merkin taustasta pitkän kirjoituksen.

Pienellä tekstillä on merkin taustapuolelle kirjoitettu viesti. Vaikka tässä vaiheessa heräsi merkin ajankohdan huomioon ottaen epäily erilaista salakirjoitusviesteistä, oli Mikan ja Markon selvityksen lopputulos yllättävä. Kyseinen teksti on runo.

Merkkinhän on täytynyt olla pesty eli ilman liimaa ennen kuin teksti on kirjoitettu, mutta hämmästyttämään jäi, miksi tuo teksti on merkin taakse kirjoitettu. Pieni tekstikoko ja pitkä teksti on vaatinut kuitenkin paljon vaivaa ja hyvän kynän. Toki tuo on voinut olla ajankohdan tapa ja sodan jälkeen Saksassa kaikesta oli pulaa, joten joku on ollut kekseliäs kun runon on talteen laittanut.

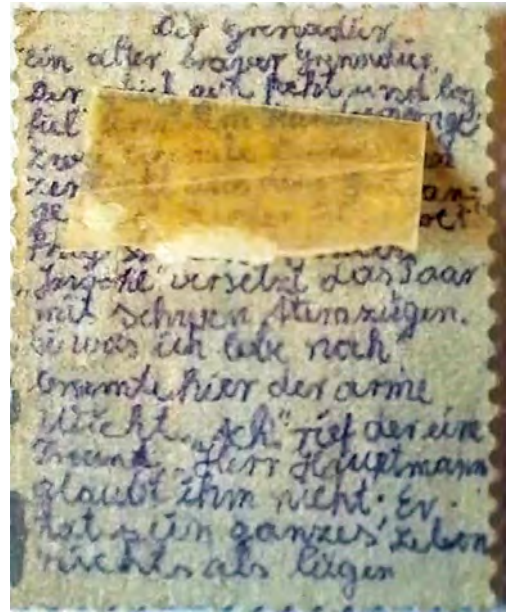
Postage due -merkit

Vaikka Hyvinkään kerhossa on paljon pitkään filateliaa harrastaneita, aina välillä voi oppia uutta ja uusia asioita tulee esiin. Postage due -merkkien eli lunastusmerkkien kohdalla osalle kerääjistä asia oli uusi.

Yhtenä keväällä esille tulleista asioista olivat kuvien merkit. Nopeassa selvityksessä kaivettiin esille, mitä

Saksan Hitlerin ajan merkin taustalta löytyi yllättäen pitkä runo, on siinä ollut pöretämistä.

nämä ovat. USA:ssa postage due -postimerkit hyväksyttiin vuonna 1879. Ne olivat ainutlaatuisia, sillä ne olivat ensimmäisiä postimerkkejä, jotka eivät maksaneet ennakoon postin lähettämisestä. Sen sijaan nämä merkit merkitsivät postimaksun määrän, joka oli maksettu liian vähän ennakoon. Merkillä mainittua arvoa / summaa ei maksanut lähettäjä, vaan kirjeen vastaanottaja.

Ainoastaan lähetysten lunastusarvoihin suunnitellut postimerkit olivat selkeät ja arvot suurilla numeroilla. Merkin arvo siis osoitti maksettavan määrän.

Kaksikymmentäviisi vuotta merkkien muoto pysyi jotakuinkin muuttumattomana, vain värit vaihtelivat ruskeasta punaruskeaan ja syvän punaiseksi.

Ensimmäiset merkit painoi American Bank Note Company ja ne julkaistiin 1. heinäkuuta 1879.

Vuonna 1894 merkkien valmistuspaikka vaihtui ja uusi toimija otti hoitaakseen merkkien valmistamisen ja samalla merkkien muotoilu muuttui hieman. Aikaisemmissa merkeissä numero oli soikiossa, mutta näiden

uusien julkaisujen arvo oli ”timantissa”.

Vuoden 1930 toimittaja ja viranomaiset muuttivat malleja niin, että numerot näkyivät puoliympyrässä.

Seuraavana vuonna, vuonna 1931, päätettiin muuttaa joidenkin merkkien muotoa hieman – käytettiin vaakasuoraa muotoa toisin kuin aiemmin käytetty pystysuora. Ulkoasu pysyi kuitenkin lähes samana.

Vuonna 1959 postage due -postimerkit painettiin ensimmäistä kertaa kahdella värillä. Näiden merkkien mallit olivat samanlaisia kuin vuosien 1930–1931 merkit. Tausta painettiin kuitenkin karmiiniiruusun väriin, kun taas numerot painettiin mustalla. Värimuutoksen lisäksi käytettiin myös uusia arvoja. Vuonna 1985 USA:n postilaitos lopetti lunastusmerkit.

Vastaavia postage due -merkkejä löytyy toki muistakin maista ja ainakin Kanada ja Englanti ovat toteuttaneet vastaavat merkit hyvin samalla tyylillä.

Vaikka kyseessä ei ole mistään merkittävästä erikoisuudesta ja harvinaisuuksista, tuovat nuo keräilyyn uutta mielenkiintoa ja avartavat sitä sarkaa,

missä keräilyyn saadaan mielekkyyttä. Mainitut tiedot postage due -merkeistä löytyivät internetin ihmeellisestä maailmasta. Internetin kautta tosiaan myös filateliaan liittyvää tietoa on runsaasti sekä helposti saatavilla.

Kimmo Matinlassi

Ensimmäiset lunastusmerkit painoi American Bank Note Company ja ne julkaistiin 1. heinäkuuta 1879.

Vuonna 1894 merkkien valmistuspaikka vaihtui ja uusi toimija otti hoitaakseen merkkien valmistamisen ja samalla merkkien muotoilu muuttui hieman. Aikaisemmissa merkeissä numero oli soikiossa, mutta näiden uusien julkaisujen arvo oli ”timan-tissa”.

Vuonna 1930 toimittaja ja viranomaiset muuttivat malleja niin, että numerot näkyivät puoliympyrässä. Seuraavana vuonna, vuonna 1931, päätettiin muuttaa joidenkin merkkien muotoa hieman – käytettiin vaakasuoraa muotoa toisin kuin aiemmin käytetty pystysuora. Ulkoasu pysyi kuitenkin lähes samana.

Sepac-merkkejä 2021

Pienten eurooppalaisten postihallintojen Sepac-julkaisuissa on tänä vuonna aiheena vanhat kartat. Ohessa nähdään Ahvenanmaan, Färsaarten, Grönlandin, Liechtensteinin ja Monacon merkit aiheesta.

Hämeenlinnan postihistoriasta 1590–1859

Hämeen linnan vaikutus postihistoriaan ja varsinkin postin kulun vilkkauteen ja monimuotoisuuteen on ollut merkittävä. Kurkistamme seuraavassa jutussa postihistorian erilaisiin ilmentymiin neljäntoista mielenkiintoisen kohteen avulla.

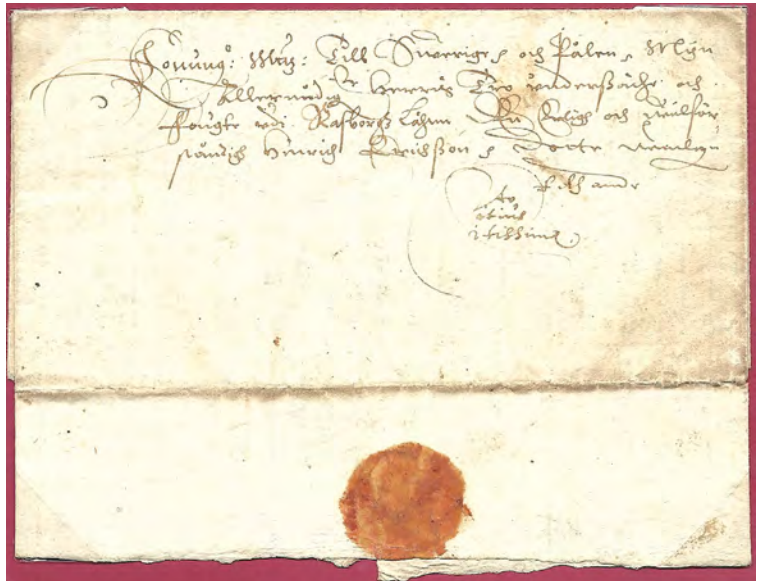
Aikakausi, jonka kohteet kattavat, alkaa 1590-luvulta ja jatkuu vuoteen 1859. Kohteet antavat laajan läpileikkauksen koko varhaisfilateliaamme ja sen mielenkiintoisten kohteiden kirjoon.

Hämeen linna ja sitä ympäröivät alueet Vanajaveden laaksossa ovat olleet perinteistä asuinalueita ja postia on Suomenkin mittakaavassa kulkenut merkittävä määrä. Ensimmäiset kohteet tunnetaan jo 1500-luvun puolelta.

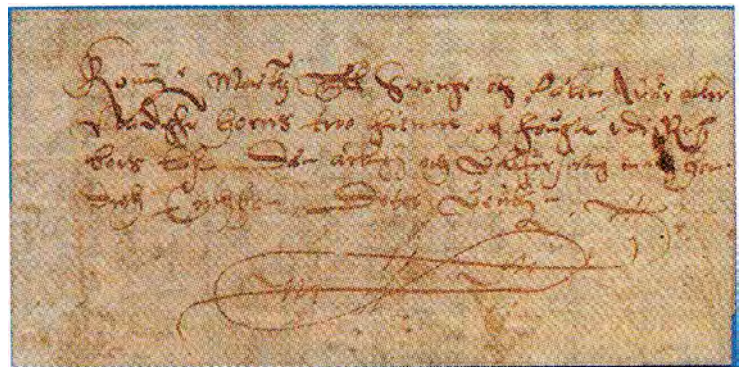
Atte Moilanen on tehnyt merkittävää varhaiskirjeiden tutkimusta, jonka tuloksia on julkaistu *Filatelisti*-lehdessä jo viidessä artikkelissa numerosta 8/2020 alkaen. Olen saanut häneltä, **Werner Filmeriltä**, **Seppo Saloselta** ja **Cyril Schwensonilta** merkittävää apua tämän artikkelin tietojen ja kohdekuvien kokoamiseksi.

Kohde 2: Tästä 1590-luvun kuriirikirjeestä on käytettävissä vain huuto-kauppaluettelon kuva ja kuvausteksti. Tekstin mukaan sen on lähettänyt Britta Croos Harvialasta myös Henrik Erichssonille Raseporiin. Tarkkaa vuosilukua tai päiväystä ei ole tiedossa, joten emme voi tietää kumpi näistä 1590-luvun lähetyksistä on aikaisempi.

Kohde 3: Kuriirikirjeen kuori vuodelta 1635 Hämeenlinnasta Tukholmaan, johon se on saapunut 28.10.1635. Lähettäjä on Arvid Horn ja se on osoitettu Tukholmaan kuninkaallisen neuvoston asessoreille. Arvid Horn toimi vuosina 1634–1637 Hämeen kuvernörinä. Atte Moilasan kokoelma.

Kohde 1: Tällä hetkellä kuvan kohde on aikaisin tarkasti päivätty kuriirikirje, 2.8.1598, ja sen on lähettänyt Arwid Henriksson Hattulan Vesunnin kartanosta harvinaisella kiirehtimismerkinnällä "cito-citius-citissime" Henrik Erichssonille Raseporiin. Werner Filmerin kokoelma.

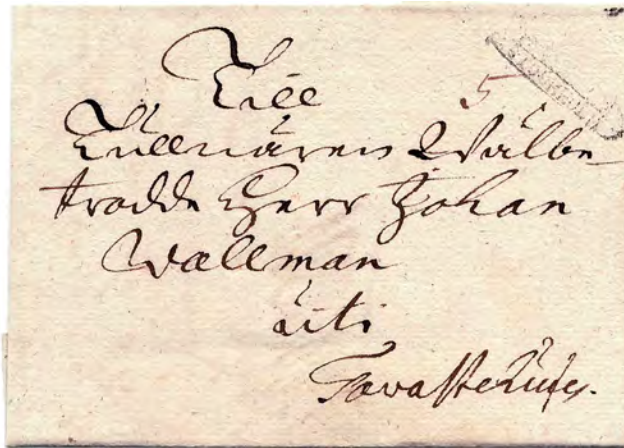

18
David Biuur.
Tawasthins.

Kohde 4: Yleisen postin kirje, joka on päivätty 16.3.1685 ja lähetetty Helsingistä David Biuurille Hämeenlinnaan. Oikeassa ylänurkassa kartteerausnumero 18, sisältö käsittelee tupakkavarastoista perittävää veroa. Atte Moilasan kokoelma.

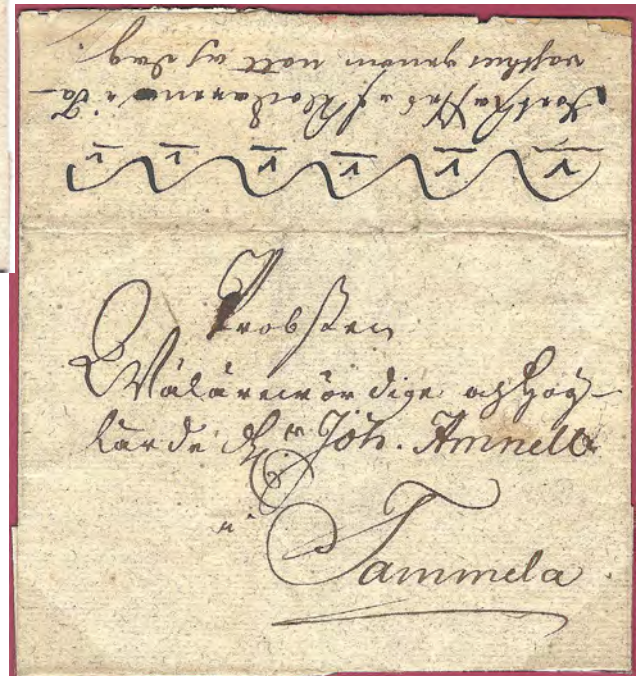

5
Wallman
iti
Tavastehus.

Kohde 5: Yleisen postin kirje 27.3.1735 Tukholman tullikamarista Hämeenlinnan tullikamarille. Tukholman leimaus. Atte Moilasan kokoelma.

Seppo Salosen
Kruunupostin kirje karkauspäivältä 29.2.1764 Hämeen linnasta Hauholle. Ylhäällä on iso kolmen kruunun meander-kuvio. Seppo Salosen kokoelma.

Tammela

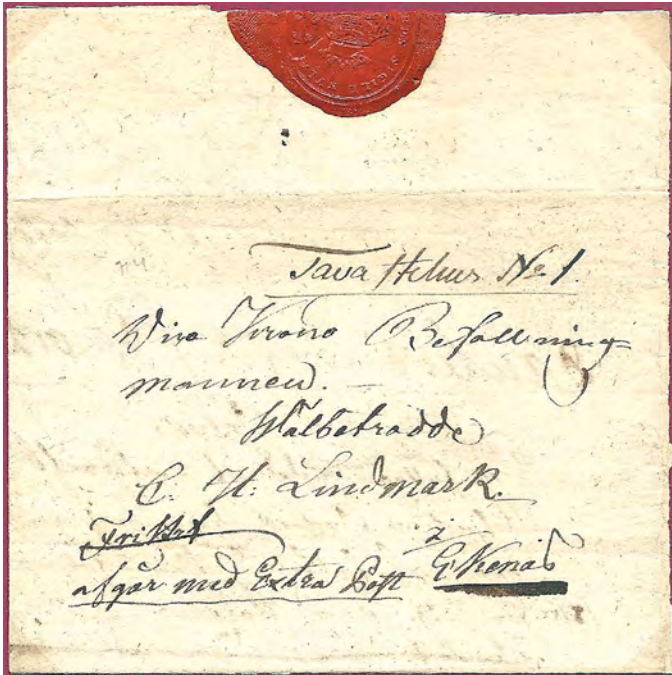
Kohde 6: Lukkarinpostin kirje noin 1750 Hämeenlinnasta Tammelaan kirkkoherra Joh. Amnellille, joka oli Tammelan kirkkoherrana vuodet 1732–1772. Lisämerkintänä ruotsiksi ”toimitetaan Hämeenlinnan lukkarin toimesta päivin ja öin”. Werner Filmerin kokoelma.

Kohde 7: Kruunupostin kirje karkauspäivältä 29.2.1764 Hämeen linnasta Hauholle. Ylhäällä on iso kolmen kruunun meander-kuvio. Seppo Salosen kokoelma.

Kohde 11: Vapaakirje 18.1.1816 Hämeenlinnasta samaan osoitteeseen ja samalle vastaanottajalle kuin kohde 10. Vaikka kyrillinen leima oli jo käytössä, sillä ei kuitenkaan ole leimattu tätä lähetystä. Lähetyksellä harvinainen ”afgar med extra post”-merkintä. Merkintä kertoo, että kohde on kuljetettu ylimääräisellä postivuorolla. Werner Filmerin kokoelma.

Kuten esimerkkikohteet osoittavat on Hämeenlinnan alueen postihistoriasta löydettävissä monia mielenkiintoisia kohteita, joilla voi hyvin elävöittää erilaisia kokoelmia. Allekirjoittanut on kiinnostunut lukijoiden tiedoista ja havainnoista tällä aikakaudella Hämeen alueeseen liittyvistä muistakin mielenkiintoisista postihistoriakohdeista. Havainnoita voi toimittaa sähköpostilla osoitteeseen esa.karkas@ovalpoint.com.

TAVASTEX-22 terveisin,

Esa Kärkäs

Kohde 12: Kahden sulan kirje sotilaskuriiripostia Hämeenlinnasta Lohjalle vuodelta 1827. Kaksi isoa sulkaa on kiinnitetty kohteelle kertomaan erittäin kiireellisestä toimituksesta. Atte Moilasen kokoelma.

Kohde 14: Hämeenlinnan kolmas postileima oli iso rengasleima. Ohessa se on käytettynä 5 kopeekan helmellisellä ehiökuorella vuodelta 1859. Kuori on osoitettu Tuulokseen. Harvinaisen kohteesta tekee soikioarvoleiman mitätöinti ison pyöröleiman reunalla ”ristiin rullaamalla”. Tätä luetteloissa Hämeenlinnan palkkileimaksi kutsuttua mitätöintiä on tähän mennessä tavattu vain kahdella lähetyksellä sekä kahdella irtomerkillä. Hämeenlinnan palkkileima on yksi harvimmista tunnetuista soikioajan postimestarimitätöinneistä. Kirjoittajan kokoelma.

TAVASTEX-22

HÄMEENLINNA AULANKO 9.-10.9.2022

Hämeenlinnan postimerkkikerho ry järjestää kansallisen postimerkinäyttelyn TAVASTEX-22 perjantaista sunnuntaihin 9.–11.9.2022 Hotelli Scandic Aulangon Areena-tapahtumatilassa, osoite Aulangontie 93, Hämeenlinna. Sunnuntaina 11.9.2022 näyttely on avoinna vain näytteilleasettajille tuomariston palautetilaisuutta varten.

Näyttelyssä noudatetaan näyttelyn erityissääntöjä, SFFF:n kansallisten postimerkinäyttelyiden yleissääntöjä, FIP:n näyttelyluokkien arvostelusääntöjä sekä soveltuvin osin FIP:n yleisiä näyttelysääntöjä (GREX) ja näyttelykokoelmien yleisiä arvostelusääntöjä (GREV).

Kaikki arvostelusäännöt ovat saatavissa suomenkielisinä SFFF:n internetsivuilta www.filatelisti.fi valikosta Näyttelyt > Näyttelysäännöt.

Yhden kehyksen kokoelmien arvostelussa noudatetaan kunkin näyttelyluokan omia arvostelusääntöjä sekä FIP:n yhden kehyksen kokoelmien arvosteluohjeita. Kahden ja kolmen kehyksen laajuisten kokoelmien arvostelussa noudatetaan kunkin näyttelyluokan omia arvostelusääntöjä sekä FIP:n yhden kehyksen kokoelmien arvosteluohjeita sovellettuna 2–3 kehyksen laajuisiin kokoelmiin.

Kokoelmaluokat

Näyttelyssä on mukana seuraavat luokat:

1 Kutsutut kokoelmat

2 Kilpailuluokat

- 2.1 Mestari luokka
- 2.2 Perinteisen filatelian luokka
- 2.3 Ehiöluokka
- 2.4 Leimamerkkiluokka
- 2.5 Postihistorian luokka
- 2.6 Lentopostiluokka

Näyttelypaikka Aulanko Areena on suhteellisen uusi urheilu- ja tapahtumaseena Aulangon kylpylän yhteydessä. Hallista on sisäkäytävä viereiseen Aulangin hotelliin.

- 2.7 Aihefilatelian luokka
- 2.8 Avoimen filatelian luokka
- 2.9 Maksimifilatelian luokka
- 2.10 Postikorttiluokka
- 2.11 Ensipäivänluokka
- 2.12 Nuorisofilatelian luokka
- 2.12.1 ikäryhmä A (13–15-vuotiaat)
- 2.12.2 ikäryhmä B (16–18-vuotiaat)
- 2.12.3 ikäryhmä C (19–21-vuotiaat)
- 2.13 Kirjallisuusluokka

3 Vapaa luokka

Mestari luokkaan sijoitetaan kokoelma, joka on viimeisen kymmenen vuoden aikana (2012–2021) kolmena eri kalenterivuonna saanut vähintään 90 pisteen tuloksen kansallisessa tai kansainvälisissä näyttelyissä. Jos kokoelma on esitetty vähintään kerran mestari luokassa vanhojen mestari luokkaan pätevyissä sääntöjen perusteella, se voi osallistua vain mestari luokkaan.

Mestari luokan tai näyttelyn parhaan kokoelman palkinnon kansallisessa, pohjoismaisessa tai kansainvälisessä näyttelyssä viimeisen viiden kalenterivuoden aikana (2017–2022) voittanut kokoelma ei voi osallistua kilpailuluokkiin.

Näyttelyyn ovat oikeutettuja osallistumaan Suomen, muiden pohjoismaiden ja Viron kansallisten filatelistiliittojen sekä näiden maiden nuorisofilatelistiliittojen jäsenyhdistysten jäsenet.

Osallistumisen edellytyksenä on, että näytteilleasettaja on maksanut liittojäsenmaksun, yhdistyksensä jäsenmaksun sekä näyttelyn osallistumismaksun.

Ilmoittautuminen

Ilmoittautuminen näyttelyyn tehdään ilmoittautumislomakkeella, jonka saa

järjestävän yhdistyksen kotisivuilta www.hmlpmkerho.fi vuodenvaihteesta 2021–2022 lähtien tai tilaamalla sen näyttelytoimikunnalta.

Ilmoittautuslomake tulee lähettää 31.5.2022 mennessä näyttelytoimikunnalle sähköpostilla osoitteeseen esa.karkas@ovalpoint.com tai postitse osoitteeseen Esa Kärkäs, Eskolantie 17, 13720 Parola.

Ilmoittautumisen liitteenä tulee olla kopio kokoelman johdantosivusta, joka esittää kokoelman suunnitelman. Tämä ei koske kirjallisuusluokkaa 2.13. Johdantositte voi olla alustava. Sitä voi muuttaa ja täydentää ilmoittautumisen jälkeen kuitenkin siten, että kokoelman nimi säilyy samana.

Samassa yhteydessä näytteilleasettajilla on mahdollisuus toimittaa kokoelmastaan enintään kolmen sivun mittainen synopsis.

Kilpailuluokissa (luokka 2) ja

vapaassa luokassa (luokka 3) kokoelman osallistumismaksu on 35 euroa kehykseltä. Kirjallisuusluokan 2.13 osallistumismaksu on 35 euroa / kohde. Nuorisofilatelian luokassa 2.12 osallistuminen on maksuton.

Vapaan luokan paras kokoelma valitaan yleisöäänestyksellä.

Kokoelma nettiin

Näytteilleasettajilla on mahdollisuus toimittaa kokoelmastaan sähköinen kopio näyttelyn tuomariston käyttöön etukäteen. Tämä on vapaaehtoista, mutta sallii tuomaristolle enemmän aikaa arvostelutyöhön ja palautteen tuotoiluun.

Kokoelman sähköisen kopion toimittamisesta annetaan erilliset yksityiskohtaiset ohjeet. Sähköiset kokoelmat pyritään saamaan esille järjestävän yhdistyksen kotisivuille. Kotisivuilla esitetään vain ne koko-

elmat, joiden omistajat ovat antaneet tähän erillisen luvan.

Näyttelystä saa lisätietoja Hämeenlinnan Postimerkkikerhon kotisivuilta www.hmlpmkerho.fi

Näyttelytoimikunta

Näyttelytoimikunta toistaiseksi:

Lauri Poropudas, puheenjohtaja

lauri.poropudas@pp.inet.fi,

0400 711 917

Leo Konu,

leo.konu@pp.inet.fi, 0400 520 697

Esa Kärkäs

esa.karkas.ovalpoint.com,

0400 484 737

Raimo Lehto,

raimolehto99@gmail.com

044 990 2299

Timo Lilja,

timo.lilja@pp.inet.fi

040 744 5049

Näyttelypaikka Hotelli Aulanko ja sen Areena ympäristöineen tarjoavat monipuolista tekemistä. Areena-näyttelyhalli kuvassa oikealla, sen yhteydessä on kylpylä. Itse funkishotelli on korkea rakennus ja se ympärillä on hotellin uudempia osia, hotellista on sisäkäytävä kylpylä- ja Arenaan. Kuvasta oikealle jää ratsastustalli ja oikealla alhaalla on golfkenttä, vasemmalle kuvan ulkopuolella on ulkoiluun sopiva Aulangon puistometsä. Kuva Hämeen Sanomat, netistä.

Hämeenlinnan rautatieasema

Rautatien-asema.
Järnvägsstationen.

Helsingfors A. Almqvist. Teckningar.

Ensimmäinen asemarakennus, kuvat Matti Parkkosen kokoelmista, jos ei toisin mainita.

Rautateiden rakentaminen alkoi Suomessa vuonna 1857. Maaliskuun 4 päivänä 1857 julkaistiin käskykirje Helsinki–Hämeenlinna-radnan rakentamisesta ja maaliskuun 17 päivänä 1862 rata avattiin liikenteelle. Ensin juna kulki joka toinen päivä, mutta jo lokakuussa liikennöitiin päivittäin kumpaankin suuntaan kulkevin henkilöjunin.

Ensimmäinen asemarakennus

Tämän ensimmäisen ratamme rakennusten suunnittelun aloitti lääninarkkitehti **Carl Albert Edelfelt**, samannimisen kuuluisan taidemaalarin isä. Edelfelt palkattiin vuonna 1859 laatimaan asemarakennusten suunnitelmat juuri Helsingin–Hämeenlinnan väliselle rataosuudelle.

Radan asemarakennuksista tehtiin tiilestä vain Helsingin, Tikkurilan ja Hämeenlinnan asemat. Tarkoituksena oli rakentaa myös Turengin asema tiilestä, mutta kustannussyistä päädyttiin puuseen ratkaisuun, kuten Järvenpään, Hyvinkään ja Riihimäen asemarakennuksissa. Kivirakenteisista on jäljellä ainoastaan Tikkurilan asemarakennus. Helsingin asemarakennus purettiin vuonna 1918 nykyisen aseman tieltä.

HELSINGIN UUTISET.		
Tuorstaina 19 p:nä Marraskuuta		1863.
Helsingin ja Hämeenlinnan välisellä Rautatiellä.		
Jonon lähtö-aika:	joka päivä	
Ulos-matkalla:		
Lähtee Helsingistä	15	8, epp.
„ Tikkurilasta	19	8,45' „
„ Järvenpäästä	21	9,30' „
„ Hyvinkästä	12	10,35' „
„ Riihimäestä	20	11,10' „
„ Turengista	13	12, „
Tulee Hämeenlinnaan		12,30' „
Ulos-matkalla:		
Lähtee Hämeenlinnasta	13	2, ipp.
„ Turengista	20	2,35' „
„ Riihimäestä	12	3,25' „
„ Hyvinkästä	21	4,10' „
„ Järvenpäästä	19	5, 5' „
„ Tikkurilasta	15	5,55' „
Tulee Helsinkiin		6,30' „
G. Strömberg, w. t. Kuitteenpäättäjä.		

Helsingin Uutisissa julkaistu Hämeenlinna-radnan aikataulu marraskuussa 1863.

Tuho

Hämeenlinnan aseman tuhoutumisen syystä kertoo historiantkirjat:

”Hämeenlinnan kaupunkiin ehtivät

saksalaiset joukot ennen valkoisia. Hangosta maihin nousseet Itämeren divisioonan saksalaiset olivat huh-tikuun 26. päivänä varhain aamulla

Hämeenlinnan ensimmäinen asema tuhoutui 26.4.1918.

vallanneet lyhyen mutta kiivaan taistelun jälkeen Janakkalan kirkonkylän ja Turengin aseman ja jatkoivat välittömästi etenemistään Hämeenlinnaa kohti. Majuri **von Brandensteinin** kärkieskadroona pääsi kello 14.45 Hattelmalaan. Kello 15.00 saksalaisten tykistö alkoi täydellä tehollaan tulittaa kaupunkia. Asemalla olevaan ammusjunaan saatiin täysosuma. Juna räjähti ilmaan ja sytytti samalla asemarakennuksen ja useita aseman takana olleita huviloita tuleen.”

Eräs noista aseman takaisista huviloista oli isoisäni kotitalo, joka paloi perustuksiaan myöten. Talonsa tuhoa joutuivat **Höglundin** rautatievirkamiesveljekset katsomaan Hämeenlinnan vankityrmän ikkunoista kalteiden takana. Saksalaiset vapauttajat tulivat sentään ajoissa ja virkaura

Valtionrautateillä saattoi jatkua eläkevuosiin.

Tuhoutuneen talon kivijalan kellarin turvaan viety pyykkikori sisältöineen myös säilyi, josta muistona on vielä jäljellä muutama kahvikuppi ja lasiesine.

Väliaikainen asemarakennus oli käytössä vuosina 1918–1920. Hämeenlin-

nan toisen asemarakennuksen virkaa hoiti puinen parakkirakennus, jota ympäröi laituritasanne matkustajia ja vossikka-ajureita varten.

Nykyinen asemarakennus

Olojen vähitellen vakiintuessa ja itsenäisen Suomen syntyessä, alkoivat myös uuden asemarakennuksen hank-

Höglundin talo ennen paloa. Vain kolme taloa säästyivät tulta Asemantakana.

Väliaikainen asemarakennus, Hämeenlinnan kaupungin historiallisen museon kokoelmat.

Koiviston asema

Nykyinen asemarakennus on vuodelta 1920. Postikortti juuri valmistuneesta rakennuksesta. Uusi asematalo rakennettiin sekä julkisivunsa että pohjasovittelunsa puolesta Koiviston asematalon piirustuksia – vuodelta 1917– mukailleen.

Koiviston asemarakennus jäi luovutetulle alueelle Karjalaan.

keet. Oli saatava nopeasti uusi toimiva talo tuhoutuneen tilalle.

Uusi asematalo rakennettiin sekä

julkisivunsa että pohjasovittelunsa puolesta Koiviston asematalon piirustuksia (vuodelta 1917) mukailleen.

Jaakko Veuron tekemä reliefi vuodelta 1961.

Sotalasten muistoreliefi vuodelta 2005, kuvanveistäjä Jari Männistö.

Koiviston asematalo jäi sittemmin luovutetulle alueelle Karjalaan. Vain pikatavarasuojaa ynnä muuta varten tehtiin lisäsiipi, jota vielä myöhemmin jatkettiin.

Julkisivuissa on käytetty valikoituja tavallisia seinätiiliä. Tähän aikaan oli vaikeata saada hallin lattiaan peiteainetta, joten siihen käytettiin Helsingin vanhasta purettavasta, Edelfeltin suunnittelemaasta asematalosta vapautuneita kalkkikivilaattoja. Nämä laatat suoritettiin uudelleen ja ne näyttävät edelleenkin olevan hyvää lattianpeiteainetta Hämeenlinnan asematalon odotushallissa. Voimme siis nykyäänkin Hämeenlinnan aseman sisätiloissa astella junaa odottaessa samojen kivilaattojen päällä, joiden yli tanssia liihoteltiin keisari **Aleksanteri II:n** juhlallisissa valtiopäivätanssiaisissa Helsingin ensimmäisen asemarakennuksen avarassa hallissa vuonna 1863.

Talon suunnitteli arkkitehti **Thure Hellström**, joka oli vuodesta 1907 lähtien Valtionrautateiden rakennussuunnittelijana. Hänen suunnitelmiaan ovat erityisesti isommat kivirakenteiset asemat, kuten Koivisto, Hämeenlinna, Malmi, Kuopio, Lahti, Pori ja Riihimäki.

Näköalapaikka

Olen asunut Hämeenlinnan aseman yläkerrassa 1950–1960-luvuilla ja muistot tuosta ajasta ovat hyvät ja onnelliset. Talo on vankkarakenteinen ja kesti kunnialla jatkuvasti ohi kiitävien suurten höyryvetureiden vetämien raskaiden sotakorvausjunienkin täristyksen.

Asunnostamme oli erinomainen näkymä ja aitiopaikka erilaisille tapahtumille asemalaiturilla. Saattoi nimittäin useammankin kerran tulla innokas sanomalehden valokuvaa ja koputtamaan keittiömme ovelle, kysyen mahdollisuutta saada kuvata ikkunastamme tilaisuuksien yksityiskohtia. Roikuin itsekin usein kamerani kanssa avoimessa ikkuna-aukossa räpsäyttellen otoksia peiliheijastuskamerallani. Presidentti **Urho Kekkonen** ja

VR - 100 vuotta -juhlayuna vuonna 1962 vastaanottajineen.

Asema palaa 1984, kuva Hämeen Sanomat.

monet muut arvovieraat muun muassa valtiomies **Nikita Hruštšov** olivat silloin valokuvaukseni kohteina.

Rautateiden 100-vuotisjuhlayuna pysähtyi myös Hämeenlinnan asemalle. Juhlavuoteen liittyi myös reliefin paljastus asematalon seinälle. Taiteilija **Jaakko Veuron** teoksessa on kuvattuna Vanha asema ja höyryveturi ”Ilmarinen” tai ”Pohja”. Laatta on kiinnitetty entiseen junanlähettäjän tilan ulkoseinään.

Toisen reliefin hankki aseman seinään Hämeenlinnan Sotalapset ry. Vuonna 2005 paljastettiin **Jari Mänistön** taideteos sotilassoittokunnan tahdittamana ja juhlallisina menoin. Vuosina 1941–1947 kulki yli 4000

sotalasta junakyydillä Hämeenlinnan aseman kautta menen tullen Ruotsiin ja muihin Pohjoismaihin.

Läheltä piti taannoin, ettei asemataloamme seurannut sama kohtalo kuin edeltäjäkin, sillä vuonna 1984 tuli teki sen sisällä tuhojaan. Tulipalon jälkeen rakennus korjattiin entistä ehompaan kuntoon.

Matti Parkkonen

Lähteet:

Suomen valtionrautatiet 1862–1912
Yrjö. S. Koskimies: Hämeenlinnan kaupungin historia
Sirkka Valanto: Suomen rautatieasemat 1857–1920.

Eestin keräilyni IV

Pauli Ihämäki

Toisen maailmansodan aika

Molotovin ja von Ribbentropin sopimuksen salaisen lisäpöytäkirjan toimeenpano muutti ratkaisevasti Viron ja muiden Baltian maiden aseman. Saksa ja Neuvostoliitto solmivat hyökkäämättömyyssopimuksen ja jakoivat etupiirinsä elokuussa 1939. Syyskuussa 25 000 puna-armeijan sotilasta sijoitettiin tukikohtiinsa saarille ja Paldiskin satamaan. Kesäkuussa 1940 Viro joutui päästämään maahan 90 000 punasotilasta lisää.

Heinäkuun 1940 parlamenttivaaleissa saattoi olla vain kommunismia kannattavia ehdokkaita. Valittu uusi yksipuolinen parlamentti ”päätti anoa” Viron muuttamista neuvostotasavallaksi, mihin Neuvostoliiton korkein neuvosto suostui 6.8.1940. Sen jälkeen alkoivat puhdistukset ja siviiliväestön kyöryäminen vankiloihin ja Neuvostoliiton vankileireille Siperiaan. Viron ja muun Baltian toisen maailmansodan kohtaloita on kuvattu hyvin **Prit Buttarin** kirjassa *Jättien puristuksessa - taistelu Baltiasta 1941–1945*.

Ensimmäiset miehityspostimerkit, niin sanotut neliarvoiset kyyhkysmerkit julkaistiin 30.7.1940. Vielä 15.8. julkaistiin harmaa yhden sentin leijonamerkki. Siitä on kaksi eri paperilaatua. Pian Virossa alettiin käyttää normaaleja Neuvostoliiton postimerkkejä.

Saksan operaatio Barbarossa käynnistyi 22.6.1941. Maan 18. armeija ylitti Viron rajan 7.–9.7.1941. Todellisuudessa vain miehittäjä vaihtui, vaikka saksalaisiin oli aluksi suhtauduttu myönteisesti. Viimeiset neuvostojoukot poistuivat Virosta syksyllä 1941.

Elokuussa 1941 saksalaiset miehittäjät julkaisivat kolme hakaristi- ja leijona-aiheista merkkiä, joista on kahta eri paperilaatua. Jälleenkennusmerkit julkaistiin 22.9., niitä oli kuusi arvoa. Pian Ostland-päällepainamamerkit syrjäyttivät käytössä

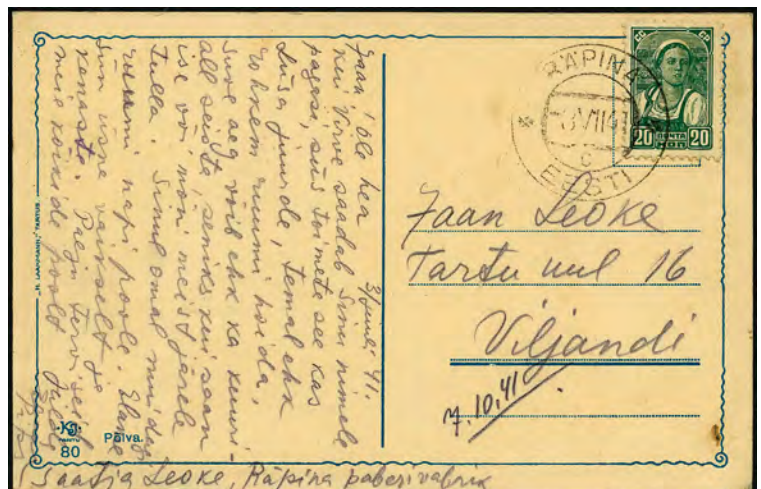
Tallinnasta Tanskaan 4.9.1940 lähetetty kortti kyyhkysmerkkeineen on kiva, kun siinä on myös oranssi kolmonen. Kortti on sallittu mennä eteenpäin Königsbergin kauttakulku-/ sensuurileimalla. Tanskan punaleima aina vaan parantaa kohdetta.

nämä Estland-merkit. Aidot, oikein käytetyt Saksan miehitymerkit ovat hyviä ja aika hintaviakin kohteita.

Paikallismerkkejä julkaistiin koko joukko. Elwassa lähellä Tarttoa julkaistiin runsaasti luettelossa kalliita merkkejä 10.7.1941. Moisakülässä ilmestyi 4.8. Vaba Eesti -päällepainetuja. Otepään oma merkki, josta lienee neljä tyyppiä (4.8.1941) on tunnettu

Vihreä kyyhkysmerkki lie makulatuuria. Kuka lie painanut merkin?

Räpinässä 3.7.1941 leimattu neuvostomerkit kortilla on lähetetty ennen Saksan miehitystä.

Jälleenrakennussarjan merkit on lähetetty Tartosta 22.9.1941 eli ensipäivän-leimalla Tallinnaan kirjattuna. Merkit on vielä valittu hammastamattomina kuorelle. Tämän olen ostanut Liettua kaverilta hänen kesäpihaltaan.

Elvan leimoja leikkeillä. Ne ovat kaiketi Liettuan pajan töitä tai kulkeutuneet edesmenneiden keräilijöiden kautta. Viron Otepää-leikkeet ovat mukavia, jos vielä sattuvat olemaan aitoja. Elvan leima merkkeineen parantaa kohdetta. Otepäät ovat tyyppiä II ja IV.

Moisalulan VaBaEesti -merkit on painettu 4.8.1941. Jos yksikin on aito, olen tyytyväinen.

keräilykohde. Pärnun merkit lienevät tunnetuimpia ja tavallisempia. Näistä kalliimmat ovat I -tyypin merkit (16.8.). Nüngen-merkit ja Pleskaun (Pihkova) julkaisut ovat harvinaisia. Osa näistä oli kelpoisia postituksissa vain lyhyen aikaa. Nämä paikallismerkit ovat hankalia, koska niistä on runsaasti väärennteitä.

Viron miehityksen aikana käytettiin saksalaisleimoja ja jopa erikoisleimoja (postimerkin päivä Tartossa 11.1.1942). Postimestarit ja rautatieläiset leimasivat Ostland-merkkejä omin leimoin keräilijöiden iloksi. Leimoissa riittää tutkimista. Esimerkiksi Reval-Tallin kaksirenkainen leima oli vain lyhyen ajan käytössä. Sensuuri-leimoja oli käytössä myös maan sisäisessä postissa.

Tammikuussa 1944 puna-armeija aloitti hyökkäyksensä Leningradin ja Novgorodin vapauttamiseksi. Narva valloitettiin 26.7.1944 ja Tartto 25.8. Toompealla nostettiin innostuksessa Viron lippu salkoon 20.9.1944. Parin päivän kuluttua sen korvasi punalippu.

Viro pysyi miehittettynä 1990-luvun alkuun. Maan isot kaupungit olivat kärsineet pommituksissa ja tykkitulella. Neuvostojärjestelmä vakiinnutettiin rajuin ottein 1940-luvun jälkipuoliskolla. Kymmeniä tuhansia ihmisiä vietiin karkotettuina Siperiaan. Jotkut pääsivät veneillään karkuun Ruotsiin. Heidän mukanaan siirtyi arvofilatelialia.

Toisen maailmansodan tappiot olivat Virossa noin 25 prosenttia väestöstä, mikä on Euroopan suurimpia.

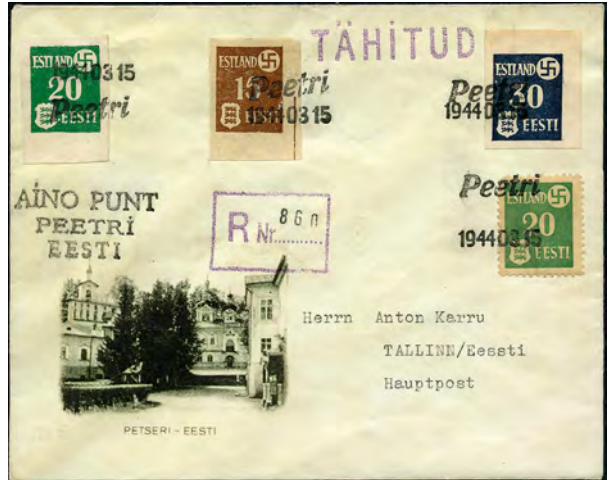
Pauli Ihamäki

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Pleskaun merkit on leimattu Petserin kortille 25.2.1942. Jostain erästä tämäkin on kulkeutunut. On siinä ainakin historian havinaa. Pleskaun/Psow/Pihkova Saksan miehitys 1941/1942.

Miehitysmarkkien kuori on vain pienennys aidosta, jonka ostin Philean huutokaupasta. Se on aika kallis 1–3 yU merkkipareilla. Se on lähetetty tunnetulle filatelistille Valdo Nemvalzille Viilandiin 1941 ja siinä on Eichenthalin aitoutus.

Petserin kuorella lähetetty R-kuori Tallinnaan on leimattu Peetrin päivämääräilemalla. Miehitysmerkit ovat eri painoeriä ja vain yksi on hammastettu. Kohde on filateelinen tekele, mutta aikansa kiva tuote.

Elva on ollut aktiivinen postikonttori Virossa. Tähän Ostland-merkeillä varustettuun R-kuoreen on pantu myös Elvan konttorin leima. Kirje on mennyt Königsbergin kautta perille 16.12.1942 Schönebeckin (Elbe 3) postitoimistoon.

Tunnettu filatelisti Ewald Eichenthal on lähettänyt itselleen kirjattuna Pärnu-sarjan II tyyppin merkit 1.10.1941. Merkit ilmestyivät 14.9.1941. Historiaa tämän tekele.

Äänislinna – valloitettu kaupunki 1941–1944

Kaksi postikorttia Äänislinnan kaupunkinäkymistä. Toinen on GUNI:n tuotantoa eli valokuvaaja G. Salosen kuvaama kortti. Hän sai ottaa kuvia ja tehdä niistä myytäväksi tarkoitettuja tuotteita. Niitä on säilynyt koko joukko. Äänislinnasta pystyy myös korttikokoelman rakentamaan.

Mannerheim toisti jo vapausso-
dan alussa helmikuussa 1918
antamansa lupauksen 10.7.1941, ettei
hän pistäisi miekkaansa tuppeen,
ennen kuin myös Viena olisi vapaa.
”20 vuotta ovat Viena ja Aunus odot-
taneet tämän lupauksen täyttymistä.
Uusi päivä on koittanut. Karjala nousee,
riveissämme marssivat sen omat
pataljoonat. Karjalan vapaus väkkyö
edessämme ...” Tätä *Miekantuppi*-päi-
väkäsä on kritisoitu sodan aikana ja
sen jälkeen.

Petroskoi vallattiin 1.10.1941. Kau-
punki sai uudeksi nimekseen Äänis-
linna. *Tuntematon sotilas* -elokuvassa
on jakso tapahtumista kaupungissa,
jota ei oltu täysin evakuoitu. Uusin
elokuvaversio oli filmattu Suomenlin-
nassa, jossa on saman ikäistä raken-
nuskantaa.

Viimeinen suomalainen juna lähti
Äänislinnasta 27.6.1944 kello 21.30.
Seuraavana päivänä viimeiset suoma-
laiset sotilaat jättivät kaupungin.

Tätini kouluttautui partiojohtaja-
na apusisareksi ja toimi pari vuotta
Äänislinnan sairaalassa. Siellä hänet
opetettiin röntgenhoitajaksi. Ehkä
tästä työstä johtuen hän kuoli vatsa-
syöpään. Hänen kirjeensä äidilleni
aloittivat postimerkkiharrastukseni.
Äänislinna-kokoelmani säilyy hyl-
lyssäni.

Postiasiantoinimisto perustettiin

Äänislinnan Filatelistiseuran juhlapostikortti 1-vuotispäivänä 4.4.1944.

20.9.1941 Itä-Karjalan sotilashallinnon osaksi. Äänislinnan posti- ja lennätinkonttori oli perustettu jo 15.10.1941 ja Äänislinna 1 -konttori 16.6.1942. Postitoimistot lopettivat toimintansa kesällä 1944 evakuoitilanteen mukaisesti, Äänislinna 19.6. Kokonaisuutena Itä-Karjalan postitoiminta päättyi 30.6.1944.

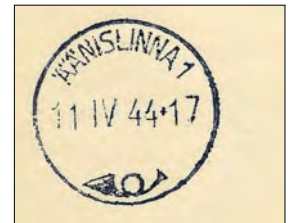
Itä-Karjala sai pian omat postimerkinsä. Musta lisäpainamasarja julkaistiin 1.10.1941 ja vihreä sarja 1.11.1941. Lisäpainamat Mannerheim- ja Ryti-merkkeihin muutetuina värein ja ilman vesileimaa ilmestyivät 20.2.1942. Oliivinvihreä hyväntekeväisyysmerkki julkaistiin 1.3.1943. Lisämaksu perittiin kattamaan alueen sosiaalimenoja. Merkistä on kahta eri värisävyä.

Uudessa LAPE-erikoispostimerkkiluettelossa kuvataan merkkien käyttöä ja miten kerätä Itä-Karjalaa. Myös harvinaisimmat leimat kerrotaan sekä poikkeamat postimerkeissä. Itä-Karjala on mielestäni mielenkiintoinen keräilyalue ja tarjoaa riittävästi haasteita.

Pauli Ihmäki

Mannerheimmerkkisarja R-kuorella Ruotsiin.

Äänislinna 1 -leima 11.4.1944.

Kenttätykin pitkä matka Japanista Tykistömuseoon

Museo Militaria tarjoaa tykki miehille monenlaisia tarinoita. Yksi mielenkiintoisimpia on japanilaisen 150 millin haupitsin tarina. Japani valmisti Kruppin tehtaan lisenssillä vuonna 1905 150 mm haupitseja. Kun Ensimmäinen maailmansota syttyi, osti Venäjä japanilaisilta näitä tykkejä. Tyypimerkinnäksi tuli 150 H 14 J.

Kansalaissodan aikana näitä tykkejä oli venäläisillä joukoilla täällä Suomessa ja tykit osallistuivat muun muassa Kirkkonummella Sigurdsin taisteluun. Valkoisten vallattua Helsingin löytyi Huopalahden varastoista näitä tykkejä 12. Tykit muodostivat Itsenäisen Suomen Raskaan Tykistörykmentin runkokaluston. Ajan myötä kalusto vanheni ja ampuatarvikkeitakin oli pulaa.

1930-luvun lopulla neljä tykeistä oli käytössä Pietarsaaren ja Kruunupyyn suojeluskuntapattereissa. Talvisodan

sytyttyä perustettiin Vaasassa Raskas Patteristo 2, joka varustettiin näillä 12 japanilaishaupitsilla. Helmikuussa

Leninin patsas Äänislinnan keskusaukiolla.

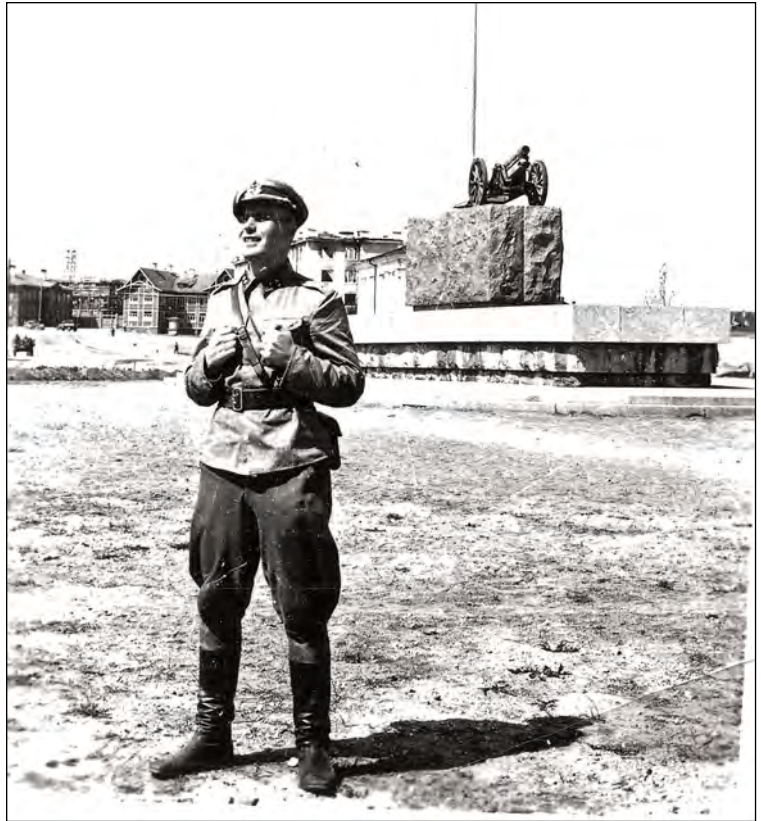

Leninin patsas postimerkillä on lähes samanlainen kuin Petroskoin keskusaukion patsas.

patteristo menetti 11 tykkiä. Yksi oli onneksi Viipurissa korjaamolla. Jatkosodassa Perkjärvellä sijainneesta asevarastosta löytyi yksi näistä japanilaisista haupitseista.

Jatkosodan aikana Petroskoin eli Äänislinnan keskusaukoilla sijainnut Leninin patsaan jalustalle nostettiin toinen näistä japanilaisista tykeistä. Tämä tykki on ikuistettu moniin valokuvuihin. Sodan jälkeen Lenin-patsas palautettiin entiselle paikalleen. Tykin kohtalosta ei ole tietoa. Se toinen tykki on nykyisin Hämeenlinnassa Tykistömuseossa.

Filateliaan tämän jutun voi yhdistää neuvostoliittolaisten ehiöiden avulla. Olen etsinyt sellaista ehiökorttia Petroskoista, jossa olisi kuvattuna Leninin patsas. Toivottavasti sellainen vielä joskus löytyy – vielä en ole

Lenin on korvattu japanilaisella 150 H 14 J haupitsilla. Vierellä ”tuntematon” luutnantti.

löytynyt. Postimerkeillä on Leninistä lukuisia kuvia. Eräs näistä on lähes samanlainen kuin tuo Petroskoin patsas, mutta Lenin pitää lakkiaan eri kädessä.

Teksti perustuu pääosin **Jyri Paulaharjun** kirjoittamaan *Kenttätykistön historian* ensimmäisen osaa.

Heikki Heino

Syyskuussa 22 uutta postimerkkiä

Postin julkaisussa 8.9.2021 on 21 uutta postimerkkiä:

- Postin vuoden taiteilija **Alma Jantusen** lasiteokset loistavat kahdessa postimerkissä.

- Syksyn kajoa -pienoisarkissa on 5 erilaista kotimaan ikimerkkiä.

- Arjen vihreät teot -postimerkkivihkossa on 6 erilaista kotimaan ikimerkkiä.

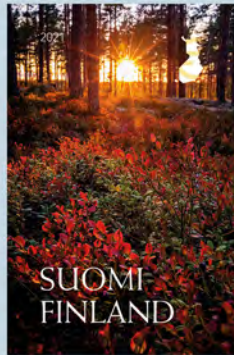
- Rullapostimerkeissä on kahdeksan suomalaista klassikkomaalausta:

Ellen Thesleff *Kaiku* (1891), **Albert Edelfelt** *Leikkiviä poikia rannalla* (1884), **Akseli Gallen-Kallela** *Luisittelijat Kalelan rannassa* (1896), **Hele-**

ne Schjerfbeck *Toipilas* (1888), **Eero Järnefelt** *Maisema Kolilta* (1930), **Juho Rissanen** *Avannolla onkijat* (1900), **Hugo Simberg** *Lammastyttö* (1913) ja **Ferdinand von Wright** *Taistelevat metsot* (1886).

Design Jukka Risikko Ilmestymispäivä / Utgivningsdag 8.9.2021

posti

TAVAST
EX-22
HÄMEENLINNA AULANKO
9.-10.9.2022

Tulevia tapahtumia

Tässä esitettävät tapahtumat ovat koronaviruksen takia ehdollisia – kannattaa tarkistaa ennen tapahtumaan lähtöä, järjestetäänkö se!

Elokuu 2021

KUOPIO: Kansallinen SAVOFILA 2021, 14.–15.8.2021, Musiikkikeskus, Kuopio.

Syyskuu 2021

RIIHIMÄKI: Keräilytapahtuma sunnuntaina 26.9. kello 10–15, Kerhotalo, Torikatu 3, Riihimäki.

Pöytävaraukset Reijo Myller, p. 040 721 7709, reijo.myller47@gmail.com

Marraskuu 2021

FORSSA: Forssan Keräilytapahtuma lauantaina 6.11. kello 10–15, Kerhotalo, Kuhalankatu 17, Forssa.

Syyskuu 2022

LONTOO: LONDON 2022, 19.–26.2.2022 FIP erikoisnäyttely, www.london2020.co, Lontoo, Englanti

HÄMEENLINNA: Kansallinen TAVASTEX-22 perjantaina ja lauantaina 9.–10.9.2022, Aulanko.

2023

RIIHIMÄKI: Kansallinen RiiHeX 2023, aika ilmoitetaan myöhemmin.

2024

Huhtikuu 2024

JOENSUU: Kansallinen Joensuu 2024, 13.–14.4.2024, Joensuu.

PHILEAN LAATUHUUTOKAUPAT

Jätä parempia kohteita syksyn

laatuhuutokauppoihin: Rahat 13 ja filateliala 25. marraskuuta.

Jättö 8. syyskuuta mennessä. Huutokaupat salissa Tukholmassa ja kotisivullamme www.philea.se

ONLINE-LIVE. Kohteita ulkomailta ja myös Suomesta. Selaa luetteloita www.philea.se vapaasti, mutta rekisteröidy tarjouksia varten!

Military postal stationery, The Swedish Åland Demolition Detachment 1919. A lovely Military Letter Mu 2 with additional official postage 2 öre cancelled "ASKIM" 30.6.19 on nice mounted page to a Swedish Lieutenant at the Swedish Detachment at Åland. Last day with 2 öre additional franking.

Tervetuloa Philean uudelle webshop- sivustolle. Sieltä löytyy tuhansittain postimerkkejä ja rahoja heti ostoon. Kuvaukset kaikista englanniksi ja yksi tai useampia kuvia. Sivustoa uusitaan kuukausittain tuhanella kohteella. Avaa itsellesi tili (koskee myös asiakkaita, joilla on jo tili www.philea.se sivustolla) ja tee kauppaa rauhassa www.philea.se/shop sivustolla

Pääkonttori
Svartensgatan 6
SE-116 20 Stockholm
Ruotsi
Puh +46 8 640 09 78

www.philea.se
auction@philea.se
juho.paananen@elisanet.fi

Edustaja Suomessa Huom.
Osoite 1.1.2019 alkaen
Jussi Paananen
Asemamiehenkatu 4 (TH614)
00520 Helsinki
Puh 040-5706195

Posti Green

Seuraavat kansalliset näyttelyt Kanta-Hämeessä

TAVASTEX-22

HÄMEENLINNA AULANKO 9.-10.9.2022

RiiHeX 2023

Riihimäki

